

25 października 2023

(liczba punktów)

(% punktów)

Wojewódzki Konkurs Geograficzny

dla uczniów klas IV – VIII Szkół Podstawowych województwa pomorskiego
w roku szkolnym 2023/2024

„Ziemia – Barwny Świat”

Stopień I – Szkolny

Instrukcja rozwiązywania arkusza:

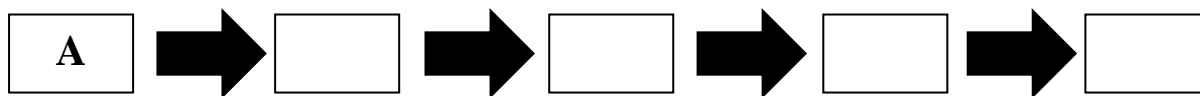
1. Proszę sprawdzić, czy arkusz jest prawidłowo zadrukowany: liczy 11 stron i zawiera 13 zadań. Arkusz etapu szkolnego może być wydrukowany jako czarno-biały.
2. Proszę uważnie czytać polecenia i udzielać precyzyjnych odpowiedzi.
3. W zadaniach zamkniętych jednokrotnego wyboru, proszę postawić znak „X” przy wybranej odpowiedzi. Jeżeli doszło do pomyłki, proszę otoczyć znak „X” kółkiem i wybrać prawidłową odpowiedź. ABC ~~X~~ ABC ABC ~~X~~
4. Odpowiedzi do zadań otwartych proszę zapisywać w miejscu na to przeznaczonym.
5. W przypadku pomyłki w zadaniach otwartych, proszę skreślić błąd i zapisać obok prawidłową odpowiedź.
6. Do obliczeń proszę wykorzystać brudnopis. Brudnopis nie podlega ocenie.
7. Arkusz proszę rozwiązywać używając niebieskiego lub czarnego długopisu albo pióra.
8. Proszę nie używać korektora.
9. Do rozwiązania arkusza nie wolno używać żadnych pomocy – linijki, kalkulatora itp.
10. Czas na rozwiązanie arkusza etapu szkolnego wynosi **45 minut**.

Życzę powodzenia!

dr Bartłomiej Kulas

Zadanie 1. (0 – 1 pkt)

Uzupełnij schemat powstawania lodu lodowca górskiego, wykorzystując zamieszczone poniżej informacje. Wpisz wybrane litery we właściwej kolejności w puste pola.

A – Obszar znajduje się powyżej „granicy wiecznego śniegu”

B – Powstaje niebieski lód lodowcowy

C – Powstaje firn

D – Śnieg gromadzi się w polu firnowym

E – Powstaje biały lód firnowy

Zadanie 2. (0 – 3 pkt)

Uzupełnij tabelę wstawiając prawidłowe numery fotografii do odpowiadających im opisów oraz samodzielnie wpisując prawidłowe nazwy opisywanych zjawisk.

Źródło: Domena Publiczna

Źródło: Jim Trodel; flickr.com

Źródło: Kismihok; flickr.com

Opis zjawiska	Numer fotografii (1 lub 2 lub 3)	Nazwa zjawiska (wpisz samodzielnie)
Zjawisko świetlne będące efektem wyładowań pola magnetycznego Ziemi. Obserwowane niemal wyłącznie w wysokich szerokościach geograficznych. Może przyjmować różne barwy: zieloną, żółtą, czerwoną, białą, niebieską.		
Osad atmosferyczny powstający (najczęściej) z zawieszonych w powietrzu nisko nad powierzchnią Ziemi kropelek wody. Ma barwę białą lub szarą i powoduje znaczne pogorszenie widoczności.		
Zjawisko optyczne obserwowane na niebie - biała lub kolorowa (w kolorach tęczy) soczewka albo pierścień wokół Słońca lub Księżyca.		

Zadanie 3. (0 – 4 pkt)

Rozpoznaj po opisie ciała niebieskie występujące w Układzie Słonecznym i zapisz ich nazwy.

1) To ciało niebieskie jest szczególnie istotne dla naszej planety, ponieważ swoim grawitacyjnym oddziaływaniem odgrywa wiodącą rolę w powstawaniu pływów morskich. Istnieje wiele nazw odwołujących się do tego ciała, w tym liczne określenia nawiązujące do kolorów, pod postacią których czasami można to ciało zaobserwować z Ziemi. Najpopularniejszą drugą nazwą – oprócz tej podstawowej – jest jednak określenie „Srebrny Glob”. To ciało to oczywiście:

---

2) Niektóre ciała w Układzie Słonecznym – w tym planety – mogą być nazywane w odniesieniu do innych kolorów dominujących w całości lub części ich wyglądu. Np. Mars ze względu na dużą zawartość żelaza mieni się jako „Czerwona Planeta”. Ziemia nazywana jest z kolei „Błękitną Planetą”. Decyduje o tym obecność na naszej planecie rozległych oceanów. Tymczasem jedna z planet zaliczanych do tzw. „gazowych olbrzymów” posiada w swojej atmosferze – złożonej z wielu warstw kolorowych chmur - zaskakujący szczegół, znany jako „Wielka Czerwona Plama”. Jest to antycyklon o średnicy większej niż średnica Ziemi. Ta planeta jest powszechnie znana jako:

---

3) Nie tylko planeta opisana w punkcie drugim posiada dziwną strukturę w swojej atmosferze. Kolejną jest odległa planeta Układu Słonecznego. Posiadała ona tzw. „Wielką Ciemną Plamę”, która co zaskakujące – ostatecznie zaniknęła. Planeta ta jest jednak znana przede wszystkim ze swojego charakterystycznego, niebieskiego koloru – związanego z dużą zawartością metanu w atmosferze. Chodzi o:

---

4) To ciało niebieskie jest znacznie mniejsze od gwiazd czy planet. Najbardziej znane jest ze swojej budowy, składającej się z jądra i „głowy” oraz charakterystycznego warkocza. Pojawia się on (warkocz) zwłaszcza wtedy, gdy to lodowo-gazowe ciało ogrzewane jest przez promieniowanie słoneczne. Gdy obiekt taki przelatuje w sąsiedztwie Ziemi, można to zaobserwować dostrzegając świecący jasno obiekt z długą łuną ciągnącą się za nim. Nie zawsze jest to jednak możliwe, ponieważ takie obiekty pojawiają się rzadko, a niektóre – tylko raz. To oczywiście:

Zadanie 4. (0 – 1 pkt)

Wybierz jedną poprawną odpowiedź. Obliczenia możesz sporządzić w Brudnopisie.

W dniu 21 marca w południe, Słońce w Gdańsku ($54^{\circ}21'$) będzie górowało pod kątem:

A) $35^{\circ}39'$

B) $59^{\circ}05'$

C) $12^{\circ}13'$

D) $77^{\circ}47'$

Zadanie 5. (0 – 1 pkt)

Oblicz i zapisz poniżej prawidłowy wynik. Obliczenia możesz sporządzić w Brudnopisie.

Na mapie w skali 1:20 000 000 rzeka Ren ma długość 6,1 cm. Oblicz długość rzeki Ren w rzeczywistości.

Rzeka Ren w rzeczywistości ma długość: _____

Zadanie 6. (0 – 1 pkt)

Wykorzystując materiał źródłowy (obraz poniżej) odpowiedz na zadane pytanie.

Źródło: Виктор Габышев; wikipedia.org

Na obrazie powyżej przedstawiono kompozycję położenia Słońca w rosyjskim regionie Jakucja w pewnym okresie roku. Zdjęcia wykonano co 1 godzinę zegarową i po nałożeniu na siebie, stworzono obraz ukazujący wysokość Słońca nad horyzontem o różnych porach dnia.

Podaj nazwę zjawiska, którego cechy ukazano na obrazie powyżej:

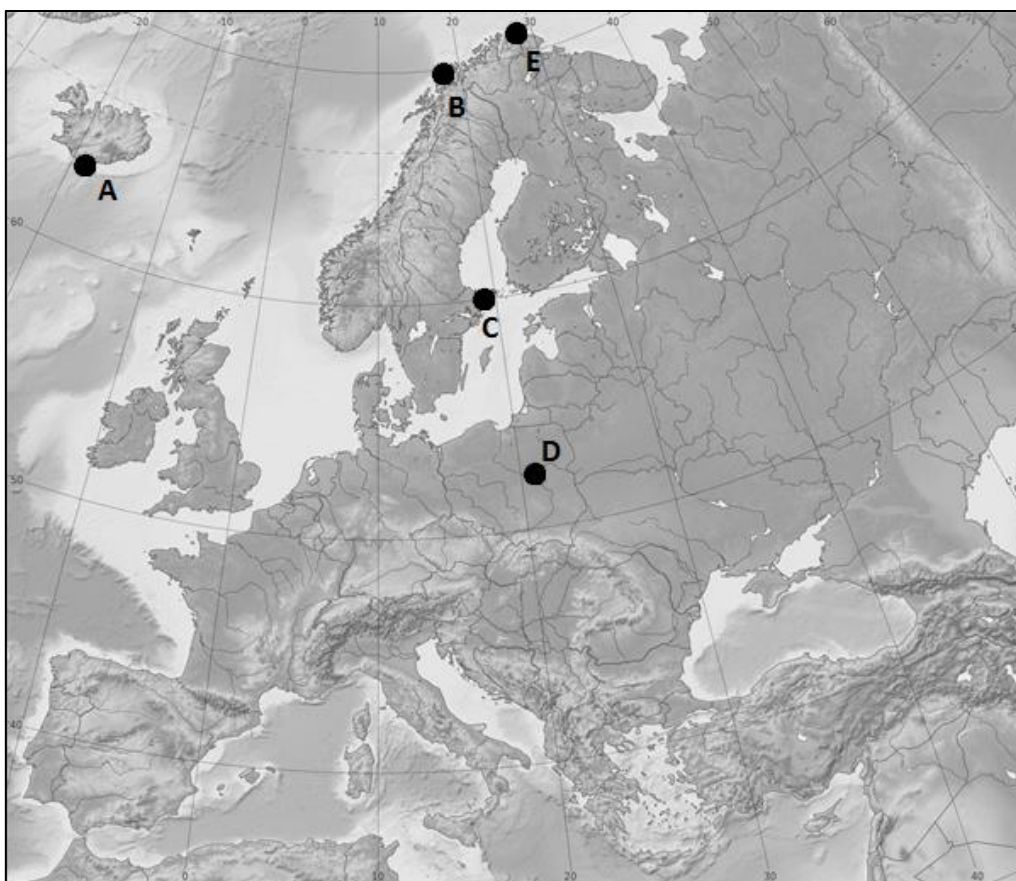
_____

Zadanie 7. (0 – 1 pkt)

Wpisz prawidłową odpowiedź.

Zjawisko opisane w zadaniu 6, może występować w wielu miejscach na Ziemi. Wykorzystując mapę Europy (na następnej stronie), wybierz i zapisz dwa punkty (litery), w których wystąpi to zjawisko.

Zjawisko wystąpi wyłącznie w punktach: _____

Źródło: Alexrk2; wikipedia.org

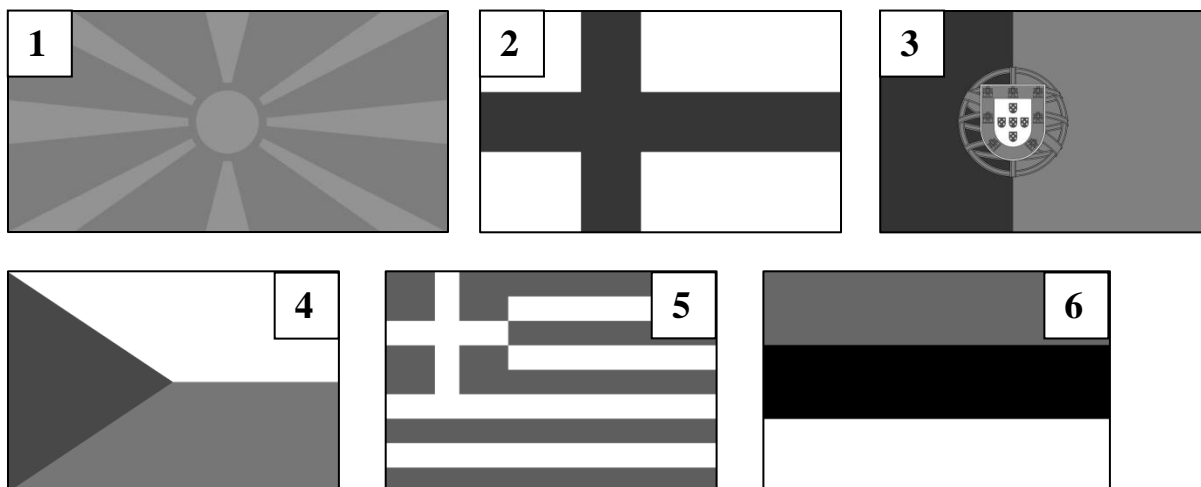
Zadanie 8. (0 – 4 pkt)

Wykorzystując mapę powyżej oraz własną wiedzę, uzupełnij tabelę wpisując prawidłowe nazwy obiektów geograficznych.

Opis obiektu	Nazwa obiektu (wpisz samodzielnie)
Jedna z największych wysp Europy. Na jej powierzchni położone są dwa Państwa (w tym jedno niemal w całości). Powszechnie znana jest jako „Zielona Wyspa”, czasami nazywana też „Smaragdową”. Nazwa ta nawiązuje do krajobrazu pól i łąk, który na tej wyspie można zaobserwować. Symbolem jednego z Państw na tej wyspie jest trójlistna koniczyna, kolor zielony jest także jednym z trzech na fladze tego kraju.	
Fragment linii brzegowej Morza Śródziemnego w regionie Prowansji w jednym z państw Europejskich. Powszechnie znane, popularne miejsce turystyczne. Swą nazwę zawdzięcza unikatowemu, błękitnemu kolorowi wody morskiej. Często wypoczywają tu bogate i sławne osobistości, a rocznie miejsce to odwiedza nawet 10 mln osób.	
Jedna z największych wysp Europy. Na jej powierzchni znajduje się jedno Państwo. Powszechnie znana jest jako „wyspa ognia i lodu” ze względu na występujące na jej obszarze zjawiska wulkaniczne oraz obecność pokrywy lodowej na powierzchni wyspy oraz w jej nazwie.	
W Polsce uważany za najwyższy szczyt kontynentu Europejskiego, nazywany „Dachem Europy”. Leży na granicy dwóch ważnych europejskich krajów, na wysokości około 4807 m n.p.m. (według nowych pomiarów – 4810 m n.p.m.). Nazwa po Polsku to „Biała Góra”	

Zadanie 9. (0 – 6 pkt)

Uzupełnij tabelę podając nazwy Państw i wykorzystując flagi zamieszczone poniżej. Możesz skorzystać z pomocy mapy na poprzedniej stronie.

Źródła flag: wikipedia.org, autorzy: Skopp; Sebastian Koppehel; Vítor Luís Rodrigues and António Martins-Tuválkin; Zirland; xfi;

Opis Państwa	Nr flagi	Nazwa Państwa (wpisz samodzielnie)
Państwo wyspiarskie i górzyste w regionie Europy Południowej. Znane jest jako popularny kierunek turystyczny, także dla Polaków. Narodowym ptakiem tego kraju jest Feniks. Znany jest także jako jeden z wiodących producentów oliwy z oliwek.		
Państwo niebędące członkiem Unii Europejskiej położone na Półwyspie Bałkańskim. Kraj ten wyróżnia się wśród innych państw europejskich obecnością w nazwie (od niedawna) kierunku geograficznego. Symbolem stolicy tego kraju jest pomnik „Wojownik na koniu”, który nieoficjalnie przedstawia sylwetkę Aleksandra Wielkiego.		
Niewielki europejski kraj położony nad Morzem Bałtyckim. W państwie tym mieszka mniej ludzi niż w Warszawie. Jeden z niewielu krajów europejskich, którego narodowy język nie należy do rodziny indoeuropejskiej. Ponad 25% ludności kraju należy do mniejszości narodowej znacznie większego sąsiada.		
Państwo położone na Półwyspie Iberyjskim, posiadające także dwa popularne archipelagi turystyczne – Azory i Maderę. Mimo relatywnie niewielkiej liczby ludności, posiada silną reprezentację męską w piłce nożnej. Zaskakującym symbolem tego kraju jest kogut.		
Jedno z państw Europy Północnej, niekiedy zaliczane do regionu Skandynawii, położone nad Morzem Bałtyckim. Jedno z najbardziej znanych przedsiębiorstw w tym kraju, było w przeszłości wiodącym producentem telefonów komórkowych. Od niedawna członek NATO. W kraju znajduje się „wioska Świętego Mikołaja”.		
Kraj w Europie Środkowej. Choć mieszkańcy tego kraju nie posiadają dostępu do morza, witają się pozdrowieniem „ahoj”. W Polsce kraj ten znany jest przede wszystkim jako producent napojów alkoholowych oraz ze słynnej kreskówki opisującej przygodę „Krecika”. Stolica tego kraju jest jedną z najchętniej odwiedzanych przez turystów w Europie.		

Zadanie 10. (0 – 4 pkt)

Udziel prawidłowej odpowiedzi na zadane pytanie.

Nauczyciel języka niemieckiego poprosił cię o pomoc w pokolorowaniu mapy przedstawiającej rzeźbę terenu Niemiec, zgodnie z prawidłowymi zasadami tworzenia mapy hipsometrycznej. Jakiego koloru użyjesz do oznaczenia na mapie następujących obszarów?

1) Nizina Północnoniemiecka: _____
(w przedziale wysokości 0 – 300 m n.p.m.)

2) Wyżyna Bawarska: _____
(w przedziale wysokości 300 – 500 m n.p.m.)

3) Alpy Bawarskie: _____
(powyżej wysokości 500 m n.p.m. i powyżej 300 m wysokości względnej)

4) Jezioro Bodeńskie: _____

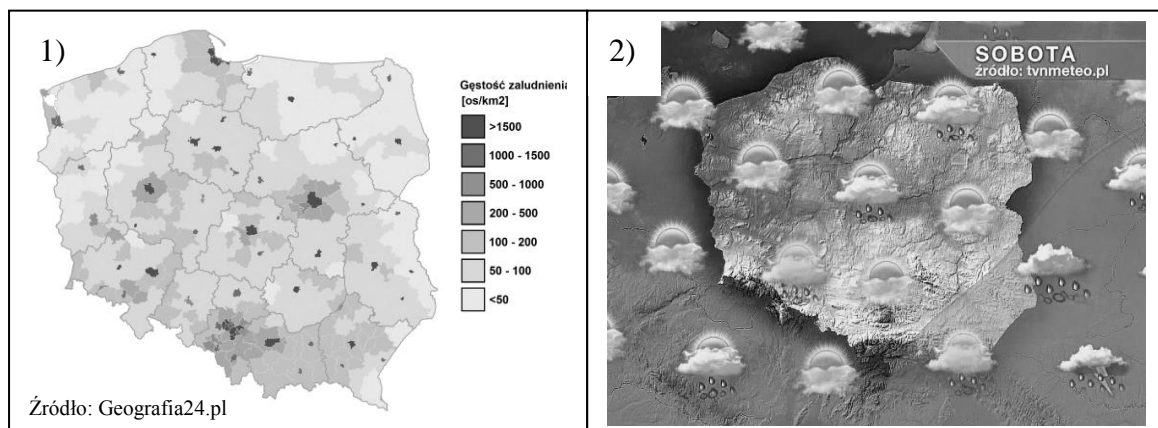
Zadanie 11. (0 – 2 pkt)

Rozpoznaj po opisie metody kartograficzne i podaj ich nazwy

1) Ilościowa metoda prezentacji zjawisk na mapie. Polega na naniesieniu na mapę skali barw dla oceny siły zjawisk. Metoda może wykorzystywać różne odcienie jednego koloru (zmiana natężenia zjawiska) lub przejście wykorzystujące minimum 2 kolory o różnych odcieniach (przedstawia wtedy natężenie zjawisk wzajemnie przeciwnych lub wykluczających się) Metody tej używa się w odniesieniu do podziałów administracyjnych, politycznych i innych.

2) Jakościowa metoda prezentacji zjawisk na mapie. Polega na umieszczeniu na mapie umownych znaków – symboli odpowiadających za przedstawienie położenia danego zjawiska na mapie, powszechnie rozumianych i intuicyjnych. Brak w tej metodzie informacji o wielkości zjawiska – podana jest tylko jego orientacyjna, przybliżona lokalizacja. Świetnie sprawdza się do opisu zjawisk, które łatwo zrozumieć nawet bez specjalistycznej legendy.

Przykładowe mapy pomocnicze do zadania 11 wykonane opisanymi technikami:

Zadanie 12 i 13 wykonaj korzystając z mapy na stronie 9

Zadanie 12. (0 – 5 pkt)

Poniżej przedstawiono 6 fotografii (od 1 do 6) różnych konstrukcji. 5 z nich znajduje się w miastach oznaczonych na mapie literami od A do E. Jedna fotografia nie pasuje nigdzie.

Dopasuj prawidłowo fotografie do punktów na mapie (na następnej stronie). Zdjęcie, które nie pasuje do żadnego punktu pozostaw niepodpisane.

Punkt „A” na mapie – zdjęcie nr: _____

Punkt „D” na mapie – zdjęcie nr: _____

Punkt „B” na mapie – zdjęcie nr: _____

Punkt „E” na mapie – zdjęcie nr: _____

Punkt „C” na mapie – zdjęcie nr: _____

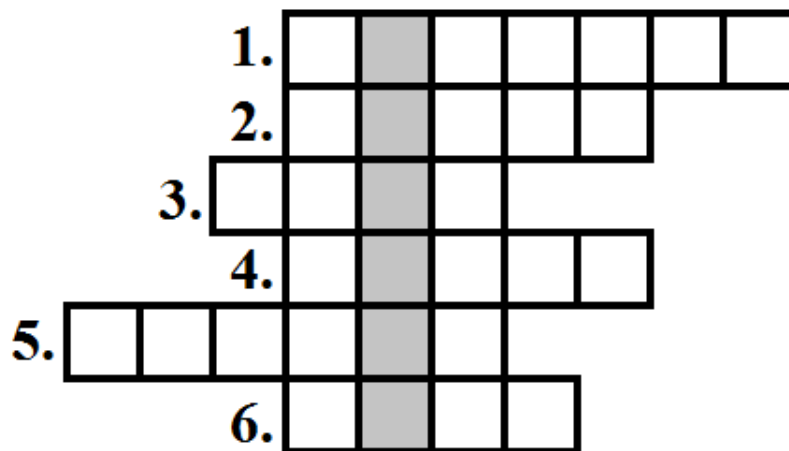

Źródło: San Jose, wikipedia.org; własna edycja na potrzeby zadania

Zadanie 13. (0 – 7 pkt)

Wykorzystując załączoną powyżej mapę, rozpoznaj nazwy europejskich rzek oznaczonych numerami od 1 do 6 i uzupełnij logogryf. Następnie odgadnij hasło (szare pola).

Hasło (wpisz nawet, jeśli nie udało Ci się odgadnąć wszystkich rzek): _____

Brudnopis dla ucznia (nie podlega ocenie)

Arkusz oceny pracy (wypełnia nauczyciel)

Numer zadania	Liczba punktów do uzyskania	Wynik ucznia (wpisuje nauczyciel)
1.	1	
2.	3	
3.	4	
4.	1	
5.	1	
6.	1	
7.	1	
8.	4	
9.	6	
10.	4	
11.	2	
12.	5	
13.	7	
SUMA	40 pkt	

Do etapu rejonowego kwalifikuje wynik **32 pkt i powyżej (80%)**.